



Folkhälsomyndigheten

## Välkommen som provtagare i den nationella covid-19 och influensaövervakningen!

### Sentinelövervakningen bidrar med värdefull information

För att kunna informera sjukvården, myndigheter och allmänhet om förekomsten och spridningen av covid-19 och influensa och därmed bidra till bättre planeringsförutsättningar och klinisk handläggning, följer Folkhälsomyndigheten covid-19 och influensaläget på flera olika sätt. Genom sentinelprovtagningen kan vi fastställa hur många av de patienter som söker inom öppenvården som faktiskt har covid-19 eller influensa, vilka influensatyper som cirkulerar, om dessa är vaccinlika och om det finns resistens mot antivirala läkemedel – kunskap som starkt påverkar prognoserna kring epidemiernas utveckling och praktisk handläggning av patienter!

Folkhälsomyndigheten deltar i det europeiska nätverket I-MOVE (Influenza Monitoring of Vaccine Effectiveness), som årligen analyserar skyddseffekten av influensavaccin (vaccineffektivitet) på populationsnivå. Genom att lägga samman resultaten från sentinelprovtagning i olika länder, ökar möjligheterna att skatta vaccineffektiviteten tidigt under säsongen, vilket kan påverka rekommendationer för t.ex. användning av antivirala läkemedel. Detta övervakningssystem kommer även att användas för att mäta skyddseffekten när covid-19 vaccin finns tillgängligt.

Sentinelssystemet ser likadant ut i hela Europa. Folkhälsomyndigheten rapporterar varje vecka data från den svenska sentinelövervakningen till den Europeiska smittskyddsmyndigheten, ECDC, som i sin tur rapporterar vidare till Världshälsoorganisationen (WHO). På så sätt bidrar svensk data till den globala covid-19 och influensaövervakningen och möjliggör bättre prognoser och jämförelser mellan länder.

### Influensaliknande sjukdom är inte alltid covid-19 eller influensa – provtagning behövs!

Influensaliknande sjukdom kan orsakas av många olika virus och för att få veta hur många av patienterna med influensaliknande sjukdom (ILS) eller akut respiratorisk infektion (ARI) som verkligen har covid-19 eller influensa finns **sentinelprovtagningen**.

Som sentinelprovtagare tar läkaren näsprover från patienter med ILS eller ARI symtom. Proverna analyseras sedan kostnadsfritt för covid-19 och influensa med PCR-teknik vid Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten erbjuder kostnadsfri analys för alla prover som skickas in, och ersätter mottagningarna dessutom med 50 kr/prov för upp till fem patienter per vecka. Ni får provsvar på era patienter, men det kan ta längre tid än om provet hade skickats för ordinarie diagnostik. **Dessa prover ska alltså inte användas för diagnostiska syften.** Om provsvaret behövs för handläggning av patienten måste provet skickas på sedvanligt sätt till det rutinlaboratorium som används.

## Mer information

Nedan har vi sammanställt några frågor och svar om sentinelövervakningen. Mer information om sentinelövervakningen hittar ni på Folkhälsomyndighetens hemsida:  
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/overvakning-och-rapportering/sentinelovervakning/>

## Kontaktpersoner för sentinelprovtagningen

E-post: [inflanalyser@folkhalsomyndigheten.se](mailto:inflanalyser@folkhalsomyndigheten.se)  
Elin Arvesen, tel: 010-205 2067  
Eva Hansson-Pihlainen, tel: 010-205 2636

## Frågor och svar om sentinelövervakningen

### Vilka kan delta i sentinelövervakningen?

Alla mottagningar och enskilda läkare i öppenvården som tar emot patienter med luftvägsinfektioner (inklusive barnkliniker) är välkomna som sentinelläkare.

### Hur anmäler man sig?

Man anmäler sitt intresse via ett formulär på internet:  
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/overvakning-och-rapportering/sentinelovervakning/influensa-sentinel-anmalan/>

### Vi var med förra året – måste vi anmäla oss igen?

Ja, man måste nyanmäla sig, för att kontaktpersoner, telefonnummer, e-postadresser och patientunderlag ska hållas uppdaterat.

### Varför behöver ni veta patientunderlaget?

Ert patientunderlag används för att uppskatta hur många i Sverige som har influensaliknande sjukdom och är därför en mycket viktig uppgift att ange antal listade patienter för de läkare som deltar i sentinelövervakningen eller ett uppskattat patientunderlag om enheten inte har listning.

### Hur får vi provtagningsmaterial?

Om ni har anmält er som ny provtagare skickar vi provtagningsmaterial och kartonger att portofritt skicka tillbaka proverna i, samt en remiss (via e-post till kontaktperson) för persondata med ett par korta kryssfrågor. Tidigare deltagare som behöver nytt material eller de som behöver mer provtagningsmaterial under säsongen kan kontakta [inflanalyser@folkhalsomyndigheten.se](mailto:inflanalyser@folkhalsomyndigheten.se).

## När startar sentinelövervakningen?

Sentinelövervakningen säsongen 2020-2021 **startar vecka 40, 2020**. Vecka 40 börjar man alltså som sentinelläkare att ta prover. Det är särskilt viktigt att vara aktiv i början av influensasäsongen, för att vi ska kunna identifiera när spridningen av influensa börjar och vilka stammar som cirkulerar. Covid-19 cirkulerar redan.

Ni kan anmäla er även om ni inte kan delta alla veckor under perioden, men regelbunden provtagning är naturligtvis bäst. De analyser som görs varje vecka tar hänsyn till patientunderlaget för rapporterade enheter och antalet prov som har analyserats, vilket gör att ett litet bortfall kan tolereras.

## Hur vet jag om patienten har ILS eller ARI?

Enligt den europeiska falldefinitionen bedöms en patient ha ILS om han eller hon:

- har blivit hastigt sjuk, **och**
- har minst ett luftvägssymtom (hosta, ont i halsen, andningsbesvär), **och**
- har minst ett allmänsymtom (värk i kroppen, feber över 38°C, allmän sjukdomskänsla, huvudvärk).

Enligt den europeiska falldefinitionen bedöms en patient ha ARI om han eller hon:

- blivit hastigt sjuk, **och**
- har minst ett av följande luftvägssymtom (hosta, ont i halsen eller andnöd).

Symtomen kan variera beroende på patienternas ålder, grundstatus och virustyp. Framförallt mycket små barn och mycket gamla kan ha atypiska symtom. Grunden för rapportering är dock alltid den enskilde läkarens bedömning att patienten har ILS eller ARI.

## Vilka patienter ska jag ta prover på?

Proverna bör tas slumpvis, till exempel de första fem patienterna som söker för ILS eller ARI varje vecka. I början av säsongen är det särskilt viktigt att vara generös med provtagningen så att vi hittar de första influensafallen. Covid-19 cirkulerar redan och vi övervakar spridningen med hjälp av sentinelsystemet. Det är också viktigt att skicka prov om man har patienter med svåra eller ovanliga symtom, eller om patienten är vaccinerad mot influensa aktuell säsong.

## Hur tar jag prover?

Ett sekretprov tas från patienten med hjälp av en flockad pinne som förs in i patientens båda näsborrar och snurras runt. Pinnen stoppas utan vätska i en ytterhylsa och skickas sedan portofritt till Folkhälsomyndigheten i provkartong.

## Hur presenteras data?

Varje torsdag under influensasäsongen publicerar Folkhälsomyndigheten en rapport om influensaläget:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistik-a-o/sjukdomsstatistik/influensa-veckorapporter/aktuell-influensarapport/>

På fredagarna publiceras veckorapporten för covid-19:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistik-a-o/sjukdomsstatistik/covid-19-veckorapporter/senaste-covidrapporten/>